

ONDERNEMERSPLAN 2021-2025

WOORD VOORAF

Voor u liggen het aanvraagformulier en de plannen van School der Poëzie (SdP). Dit plan schetst onze voornemens voor de komende vier jaar, in Amsterdam en daarbuiten.

Taal is ons belangrijkste communicatiemiddel; onze woorden kunnen kwetsen of troost bieden. En poëzie is taal in optima forma. Voor School der Poëzie is dat niet alleen de verheven taal van de Parnassus, maar ook die van alledag: die van popsongs, dichtregels op vuilniswagens, poëzie bij uitvaarten, kinderrijmpjes, motto's, gevels. Overall zijn nieuwe verhalen, in alles schuilt poëzie.

School der Poëzie brengt kinderen en jongeren - en incidenteel volwassenen - op een laagdrempelige en effectieve manier in contact met poëzie: werk van Nederlandstalige dichters en schrijvers, ook uit andere landen. Dat doen we door het ontwikkelen van diverse lesmaterialen en -methoden en door het uitvoeren van vele programma's. Programma's waarin het lezen, luisteren en ervaren van poëzie net zo vanzelfsprekend is als het schrijven en presenteren.

Het bereik van en de waardering voor onze activiteiten zijn uit te drukken in cijfers en percentages. Maar er is ook een toegevoegde waarde, die minstens zo belangrijk is. Een stimulans voor de fantasie van deelnemers, hun zelfvertrouwen en vermogen zich te verwonderen en te genieten van taal, kunst en cultuur. Een impuls voor hun kritisch vermogen en communicatievaardigheid. En daarmee een belangrijke bijdrage aan de kwaliteit van onze samenleving. Want lezen, je denkbeelden verwoorden, discussiëren, zelf schrijven en presenteren vormen niet alleen waardevolle, wezenlijke ervaringen voor het individu - taalvaardigheid en kennis van kunst, cultuur en tradities zijn onlosmakelijk verbonden met volwaardig burgerschap. Dít toegevoegde waarde, dat is de kerntaak van School der Poëzie.

Ook de komende periode vormen twee vaste programmaonderdelen ons *pièce de résistance*: de poëzielessen en het theaterprogramma PoëzieRevue. Daarnaast staan de komende vier jaar in het teken van borging en structurele continuïteit van die corebusiness, onder meer door jonge programmamakers, schrijvers, producenten en docenten een belangrijke rol te geven. Ten slotte stimuleren wij ook poëzie in brede zin door onze activiteiten rond voortgang en ontwikkeling van De Grote Poëzieprijs, de jaarlijkse Gedichtenwedstrijd en de te ontwikkelen prijs voor Performance.

Leeswijzer

Hoofdstuk 1 bevat een beknopte weergave van onze uitgangspunten. In hoofdstuk 2 worden onze inhoudelijke plannen beschreven, in vijf concrete programma's: *PoëzieRevues*, *Poëzie in Uitvoering*, *Projecten op maat* (inclusief specificatie van wat nieuw is), *Doorstroming, talentontwikkeling en community* en *De Grote Poëzieprijs*. Elk programmaonderdeel wordt afgesloten met een samenvatting van de voornemens. In hoofdstuk 3 leest u de zakelijke consequenties van onze plannen: wat betekenen die voor onze marketing, hoe verhouden we ons tot de codes, welke prestaties verwachten we? We sluiten af met de begroting.

Wij hopen van harte op steun voor ons plan. En we verzekeren u dat niet alleen *wij* zeer verheugd zouden zijn als dit plan kan worden gerealiseerd.

Januari 2020,

Bestuur en directie van School der Poëzie,
Herma Hofmeijer, Carmen Best, Ramsey Nasr, Michael Defuster, Ben Hurkmans, Myrle Tjoeng (bestuur)
Ilonka Verdurmen, Sarien Zijlstra (directie)

1 UITGANGSPUNTEN

ALLES WETEN OVER NIKS

*Misschien is het iets dat we nog niet weten
Hoe weten we dat we alles over licht weten
Hoe weten we dat we alles over water weten
Hoe weten we dat we alles over wind weten
Is het iets dat we in onze harten voelen
Of is het de angst die we voelen als we niks weten
Misschien is het iets dat we nog niet weten*

Hayatt, 3A Sterrencollege (Haarlem)

Graag illustreren we in dit hoofdstuk kort onze inhoudelijke uitgangspunten. Nederlandstalige, nieuwe en vertaalde buitenlandse poëzie op een laagdrempelige manier toegankelijk maken voor een jong publiek, dat is het voornaamste doel van School der Poëzie. Daaruit vloeien soms ook activiteiten voort voor volwassenen. In de loop van ruim twintig jaar hebben we daarin een ongeëvenaarde expertise opgebouwd, en ontwikkelden we ons tot een belangrijke initiator op veel vlakken én betrouwbare partner voor vele partijen binnen de letteren.

Deze inzet krijgt vorm door:

- lessen, masterclasses en lesmethodes voor en op scholen in heel Nederland en daarbuiten;
- theaterprogramma's met poëzie en poëziepresentaties in Nederland en daarbuiten;
- *cross-overs* van poëzie met andere (kunst)disciplines;
- programma's met, voor en door talenten;
- ontmoetingen met dichters; analyses van de positie en betekenis van poëzie.

Zo'n vijfenvijftig procent van de Nederlandse middelbare scholieren gaat naar het vmbo: veelal grote scholen, bevolkt door jongeren met zeer diverse culturele achtergronden, voor wie taal vaak een probleem vormt. Taal en poëzie krijgen daar weinig aandacht binnen het reguliere curriculum. Juist voor deze doelgroep ontwikkelden wij een methodiek die jongeren actief betreft bij het lezen, schrijven, vertalen, voordragen, vormgeven en presenteren van poëzie.

Die methodiek sluit aan bij hun belevingswereld en integreert poëzie en taalonderwijs: praktijkgericht, laagdrempelig en met aandacht voor verschillende culturen. De professionele werkwijze met beproefde materialen wordt gekenmerkt door een speelse en enthousiasmerende aanpak. Onder begeleiding van onze docenten lezen en bespreken leerlingen een selectie gedichten, krijgen concrete schrijfopdrachten, en schaven hun teksten bij tot een zo hoog mogelijk niveau, veelal gevolgd door een optreden in een lokaal theater. Tijdens het gehele traject worden zij gecoacht en ondersteund door onze docenten. Daardoor groeien niet alleen het inzicht in taal en poëzie, maar ook het zelfvertrouwen. De jongeren presenteren hun werk in een professionele, artistieke setting, als onderdeel van publieksvoorstellingen, begeleid en omringd door professionele musici, dansers, dichters en andere kunstenaars. Zo staan jonge amateurdichters broederlijk naast ervaren rotten.

De kracht van onze projecten berust op kwaliteit: de unieke aanpak, de goed opgeleide poëziedocenten, de professionele medewerkers, ons uitgebreide netwerk. Docenten met ieder hun specialisatie, én de didactische kwaliteiten om effectieve lessen te verzorgen. Met ieder hun eigen werkring en netwerk, zodat uitwisseling en innovatie organisch tot stand komen. Bekende dichters en woordkunstenaars als poëziedocent. Kunstenaars uit allerlei disciplines in het theater: dansers, muzikanten, dichters, freestylers, acteurs, filmers en vj's. Deskundigen in de jury's. Die allen het belang onderschrijven van werken met jongeren en taal en daarvoor met liefde hun persoonlijke kwaliteiten inzetten. En dichters en schrijvers participeren graag, want zij maken via onze programma's op hun beurt kennis met een nieuw, jong publiek.

Alle vormen van poëzie kunnen een plek krijgen in onze lessen en programma's. Heeft een organisatie of school behoefte aan specifieke programma's, lessen of projecten? Wij verzorgen een passende aanpak, bijvoorbeeld over een dichter, een genre, een stroming, een periode of dichtvorm. Daarbij putten we uit de grote, veelal parate kennis van ons team, van Nederlandstalige poëzie tot poëzie van ver over de grenzen.

Wij zijn ervan overtuigd met deze aanpak bij te dragen aan een leefbare samenleving, aan een stad waar kunst en cultuur voor iedereen toegankelijk zijn, en aan een maatschappij die ook op termijn aantrekkelijk is, duurzaam. Dat vergt – naast een robuuste inhoud – flexibiliteit: de veerkracht om effectief te anticiperen en te reageren op ontwikkelingen, en om voortdurend door te ontwikkelen. Dat soort flexibiliteit kenschetst School der Poëzie – hoewel dat niet altijd eenvoudig is. Want een stad die internationaal vermaard is omdat zij bruist en kolkt van de cultuur, is dat mede dankzij de luchtbelletjes die opborrelen uit haar haarvaten, ook – juist – in die uithoeken waar wij actief zijn.

Evenals in voorgaande kunstenplanperiodes blijft onze *output* onveranderd hoog. Elk jaar weer weten vele scholen en organisaties ons te vinden, voeren wij een veelheid aan programma's uit die hun kracht bewezen hebben en een vaste plek hebben verworven in het aanbod van scholen en bibliotheken in binnen- en buitenland, én ontwikkelen we nieuwe en vernieuwende programma's vanuit onze uitgangspunten. Daarmee leveren wij als culturele organisatie een waardevolle bijdrage aan de letterendisipline en de poëzie, en aan de ontwikkeling van de Amsterdamse, Nederlandse en Europese jeugd. De combinatie van kwaliteit en laagdrempeligheid staat borg voor een adequate kennismaking met een belangrijke kunstdiscipline, én voor doorgifte en behoud van waardevol erfgoed op de lange termijn.

Jongeren van de community bespreken werk van de Marokkaanse schrijfster-zangeres Widad Mjama - oktober 2019.

2 ACTIVITEITEN

WAAROM IK?

*Daar zat ik dan in het kleine huis voor het grote raam
Het druppelen van de regen op het raam, je begint
na te denken*

Ik denk na, mijn brein, het knaagt

*Twee moeders, het is fijn, maar hoe voelt het om een
vader te hebben?*

Wat mist er? Wat is er anders voor mij?

Waarom ik? Waarom ik?

Wat verandert er aan mij met twee moeders?

Ik ken mijn vader, maar weet niet eens waar hij woont.

Waarom ik? Waarom ik?

Lenny, 1F Fons Vitae Lyceum (Amsterdam)

In de huidige periode hield School der Poëzie het bestaande aanbod adequaat op niveau en ontwikkelde zich inhoudelijk verder, zette nieuwe projecten op, bouwde samenwerkingsverbanden uit en wist nieuwe doelgroepen aan zich te binden. Ook vonden wij connecties met nieuwe vormen van podiumpoëzie, en gaven die een grotere plaats in onze programma's. De komende periode bouwen we voort op deze lijn én brengen verdieping aan.

Kernactiviteiten in het kader van het *Kunstenplan 2021-2025* zijn:

- *PoëzieRevues* voor alle soorten onderwijs, met name het vmbo;
- het nieuwe cluster programma's onder de noemer *Poëzie in Uitvoering*;
- *Projecten op maat*, inclusief lessen en nieuwe werkvormen;
- *Talentontwikkeling en community*.

Daarbij hanteren we in deze periode de volgende specifieke aandachtspunten:

- innovatie van het bestaande aanbod;
- samenwerking;
- doorstroming van talent, overdracht en ontsluiting van kennis.

2.1 PoëzieRevues: lessen Nederlandstalige en vertaalde poëzie en podiumprogramma

Het hoogtepunt van veel projecten van School der Poëzie is de *PoëzieRevue*: jongeren (van een of meerdere scholen; tot zo'n tweehonderd deelnemers per keer) presenteren hun eigen werk tijdens een theaterprogramma. Dit trekt altijd volle zalen – leerlingen, familie, bekenden en andere belangstellenden - en biedt de bezoekers een inspirerende show met diverse professionele kunstdisciplines in een lokaal theater. Aan de Revue gaat een traject vooraf: onder begeleiding van onze professionele docenten en dichters lezen de deelnemers een brede selectie Nederlandstalige poëzie, van Vondel tot Hanlo, van Lucebert tot Fabias. Zij laten zich daardoor inspireren, om vervolgens zelf de pen ter hand te nemen. De geselecteerde jonge schrijvers oefenen hun voordracht tijdens een speciale voordrachttraining: hoe houd je een microfoon vast, hoe kom je op en hoe neem je het welverdiende applaus in ontvangst? Na het overwinnen van de plankenkoorts zijn er voor de winnaars prijzbekekers, applaus - en een krachtige stimulans om door te gaan met het lezen, schrijven en vertolken. Voor veel jongeren is de - in het traject ingebouwde - stap naar het podium met zelfgeschreven tekst een ervaring om nooit te vergeten. De professionele ambiance helpt hen boven zichzelf uit te stijgen; jaren na dato memoreren sommigen dat moment als de eerste keer dat er serieus naar hen werd geluisterd.

De PoëzieRevue kan op verschillende manieren worden ingevuld, binnen de structuur met leerlingen die hun gedichten vertolken en diverse entr'actes. Elke Revue is maatwerk en telkens wordt bedacht: welke dichter past bij de groep in deze zaal, welke muziek, welke entr'actes? We werken met dichters en *spoken word*-artiesten als Ted van Lieshout, Mustafa Stitou, Xavier Roelens, Elten Kiene, Joke van Leeuwen, Derek Otten, en zangers en musici als

Joy Wielkens, Jeffrey Spalburg, Wende Snijders, Trijntje Oosterhuis, Dieuwertje Blok, Cheyenne Toney, Rick de Leeuw en vele anderen.

Het lesmateriaal bestaat uit onze basisbundel of een van onze thematische werkbundels, en we verzorgen gemiddeld drie lessen per klas. Ook *spoken word*, slam en rap - veelal het domein van iets oudere jongeren - spelen een steeds prominentere rol. Ook de integratie van die ontwikkeling in werkvormen zetten we de komende jaren voort.

Winnaars PoëzieRevue, oktober 2019

Er is een grote structurele vraag naar de PoëzieRevue. Het concept is onverslijtbaar en voorziet in al onze doelstellingen: lezen en praten over poëzie, zelf schrijven en nadenken, selecteren en voordragen én 'beleven'. Deelnemende leerlingen besteden vier tot vijf uur aan het traject. Alle onderdelen kunnen naar wens en in overleg worden aangepast, zodat het resultaat optimaal is. Elk jaar wordt er gepuzzeld om alle aanvragen te kunnen honoreren. Vervangende projecten worden gewaardeerd, maar de waardering voor de Revue blijft het hoogst.

Gezien die waardering, de intrinsieke kwaliteiten van het traject, het geringe aanbod van poëzie in het reguliere curriculum Nederlands en Cultuureducatie en ons brede netwerk van (vmbo-)scholen, kiest School der Poëzie er dan ook expliciet voor om het aanbod in Amsterdam de komende periode op peil te houden. Daarbij beperkt de vraag zich niet langer tot het voortgezet onderwijs; ook het primair onderwijs weet ons te vinden. De afgelopen twee jaar verzorgden wij onder meer lessen op scholen voor primair onderwijs in Noord en namen kinderen als afsluiting deel aan PoëzieRevues in het Zonnehuis. Het streven is om de komende periode ook scholen in andere stadsdelen op deze wijze te bedienen.

Innovatie 2021-2024: PoëzieRevue Specials

Soms lijkt het of groepen in de stad elkaar niet meer vinden. Toch zijn het de jongeren van vandaag die samen de toekomst van Amsterdam vormgeven. Ons materiaal, onze lessen en onze PoëzieRevues dragen bij aan de daarvoor noodzakelijke binding van de jongeren met hun stad, doordat heden, verleden én toekomst van die stad

er een een prominente plek in hebben. Zo ontwikkelden we in het seizoen 2018-2019 lesmateriaal dat kennis van geschiedenis en zelf schrijven stimuleert en de relatie legt met het dagelijks leven in Amsterdam anno nu. Deze PoëzieRevue *Specials*, waarmee we inmiddels werken, leggen de link tussen de nieuwe verhalen van jongeren en de geschiedenis van het wonen in de stad. De komende vier jaar werken we deze methodiek verder uit rond vijf onderwerpen:

- Amsterdam in verzet, rond de jaarlijkse Februaristaking, in samenwerking met het comité Februaristaking en De Rode Loper op school;
- Amsterdam en slavernij;
- Amsterdam, levensovertuigingen (bijzondere Amsterdammers);
- Amsterdam, de wereld in een stad (over de vele nationaliteiten die de stad telt);
- Amsterdam, kinderen en jongeren beschermen (over jeugdzorg en wezen door de jaren heen).

Read my World-Revues 2021-2024

Met onze samenwerkingspartner *Read my World* verzorgen wij jaarlijks de *Read My World*-Revues met vier tot vijf Amsterdamse (en inmiddels ook Almeerse) scholen. Dit biedt de deelnemende jongeren een uitgelezen kans om kennis te maken met internationale schrijvers en dichters die in Amsterdam te gast zijn, en verrijkt onze expertise op het gebied van brede literaire samenwerkingsverbanden. Elk jaar ontwikkelen wij gezamenlijk een reader en lesopdrachten rond de geselecteerde gastschrijvers, waardoor een reeks internationaal getint lesmateriaal ontstaat. Het materiaal van acht jaar samenwerking wordt de komende jaren samengebracht en ontsloten via de websites van beide organisaties.

PoëzieRevue 2025

De Revue in haar huidige vorm heeft gedurende de jaren gestalte gekregen. In de periode 2021-2024 stellen wij een regiegroep van vijf à zes jonge, multidisciplinaire makers samen (afkomstig uit zowel theater, letteren en educatie als met een achtergrond in video, muziek en dans) die de Revue doorontwikkelt met nieuwe vormen: denk aan een nieuw decor, de mogelijkheden van videomapping, muzikale impulsen, nieuwe dansvormen, andere vormen van optreden en extra lessen voordracht. Hierbij werken we onder meer samen met *technology labs* van Feike's Huis. In 2025 moet dit hebben geresulteerd in de optimale vorm voor de PoëzieRevue van de toekomst. Concreet betekent dit dat nieuwe vormen jaarlijks in een groeiend aantal Revues worden getoetst aan het jonge publiek, zodat de Revue na 2025 weer jaren meekan.

Cultuurcoaches

Het gemeentelijke initiatief om te werken met cultuurcoaches juichen wij van harte toe. Een actieve cultuurcoach kan de verbinding tussen taal, cultuur, school en omgeving voor kinderen en jongeren verstevigen. Het zou ook fantastisch zijn om rond de Revues samen te werken om ouders ertoe te bewegen om aanwezig te zijn bij de Revues.

Samenwerking

De afspraken met theater De Meervaart en de OBA in Amsterdam over gereduceerde kosten voor het zaalgebruik blijven gehandhaafd. Daarnaast kreeg de afgelopen periode een succesvolle inhoudelijke invulling van de Revues gestalte met meer interactie van dichter en jury met het publiek; deze opzet wordt gecontinueerd.

Samengevat

Gecontinueerd

- PoëzieRevues met diverse inhoud voor met name vmbo.
- Consolidatie en uitbreiding van netwerk en samenwerkingsverbanden.

Nieuw

- Brede implementatie van historisch Amsterdams lesmateriaal (Amsterdam).
- Ruimte voor een gezamenlijk uitgenodigde internationale schrijvers of dichters (jaarlijks, Amsterdam).
- Ontsluiting van lesmateriaal rond internationale schrijvers en dichters.
- Honorering van de vraag uit het primair onderwijs (waar mogelijk).
- Installatie van een jong, multidisciplinair team dat de PoëzieRevue doorontwikkelt.

Tranen in de ogen

"De lessen van de School der Poëzie geven extra inhoud aan ons onderwijs. Bij diverse projecten worden onze leerlingen geënthousiasmeerd door de poëzielessen; onze derdejaars VMBO'ers hebben het nog steeds over dat zij rijmpjes en versjes hebben voorgelezen aan kleuters; bij de PoëzieRevue waar ook onze tweedetaalleerders hun bijdrage aan leveren, krijgen onze docenten tranen in hun ogen; het derde leerjaar praktijkonderwijs schrijft zélf poëzie naar aanleiding van een excursie binnen hun vakgebied. School der Poëzie weet precies hoe ze onze leerlingen kunnen motiveren, hun projecten zijn op maat gesneden voor onze zwakke lezers, we zijn erg blij met hun projecten!"

Monique Castenmiller, cultuurcoördinator Munduscollege

Muurbloempjes durven het podium op

"In de meer dan tien jaar dat ik betrokken heb mogen zijn bij de School der Poëzie, als presentator, jurylid en workshopdocent, zag ik bergen jongeren warmlopen voor een kunstvorm die zij voorheen duf vonden. Ze ontdekken dat dichtkunst iets is wat hun wereld kan verbreden, hun taalvaardigheid verrijken en hun empathische vermogens vergroten. Onderzoek wijst uit dat jongeren die zelf poëzie hebben geschreven, veel geïnteresseerder zijn in gedichten van anderen. Zo dragen we bij aan het leesgedrag van een grote, kwetsbare groep. Ik maakte van dichtbij mee hoe de taalontwikkeling en uitdrukkingsvaardigheid van talloze jongeren is vergroot. Muurbloempjes durven opeens met een zelfgeschreven tekst het podium te betreden, stoere sporters dragen plots een gevoelig gedicht voor. In een tijd van ontleding onder middelbaar scholieren, levert School der Poëzie een onmisbare bijdrage aan de talige, emotionele en culturele vorming van jongeren."

Ellen Deckwitz, dichteres en columnist

2.2 Poëzie in Uitvoering: een nieuw cluster programma's

Het plotselinge wegvallen van de VSBpoëzieprijs in 2018 luidde een ingrijpende ontwikkeling in. Samen met Poetry International en de Poëzieclub initieerde School der Poëzie een doorstart van deze belangrijke prijs voor actuele Nederlandstalige poëzie - waarvoor wij ruim twintig jaar de educatie verzorgden (zie 2.5).

Cultuureducatie in het algemeen en poëzie-educatie in het bijzonder vergen een langjarige aanpak: continu aanbod leidt tot vertrouwdheid, en die vormt de voedingsbodem voor verdieping. Net zoals je leert rekenen door te herhalen en te oefenen - wat in Vondels tijd al heette: *imitatio et emulatio* (nabootsing en verbetering). Onder de noemer *Poëzie in Uitvoering* draait het om verbreding en continuïteit: het streven is structurele, meerjarige activiteit van jongeren rond poëzie in meerdere plaatsen op meerdere scholen, verspreid door het land. Dit stimuleert verdieping op school (leerlingen en docenten), thuis (broertjes en zusjes, ouders) en in de culturele omgeving (lokale theaters en media). Van het derde tot en met het zesde leerjaar van het voortgezet onderwijs wordt actief gebouwd aan een *community* van jonge poëzielezers en -schrijvers. Zo wordt de doorstroom vanaf de middelbare school tot in de vroege volwassenheid optimaal gewaarborgd.

Het traject start met poëzie in een fysieke werkbundel én digitaal materiaal; een selectie van poëzie die wordt gelezen, beluisterd en gezien tijdens de lessen op school. Het materiaal dient als inspiratie voor jongeren om zelf te schrijven. Conform de doorlopende lijn tot en met de vroege volwassenheid wordt ook de rol van jongeren voor het bepalen van de inhoud van de werkbundel versterkt.

We werken met een zo divers mogelijk aanbod van klassieke, eigentijdse, nieuwe Nederlandse en vertaalde poëzie uit de Arabische, Turkse, Surinaamse, Antilliaanse, Chinese en (Zuid-)Afrikaanse cultuur. Tal van onderwerpen en vormen komen aan bod. Van *spoken word* tot Slauerhoff, van Adonis tot Bredero en van Shrinivasi tot Maud Vanhauwaert via Hugo Claus, Antjie Krog, Radna Fabias naar Campert, Kouwenaar, Tjitske Jansen, Ted van Lieshout en Toon Tellegen.

Alleen al bladeren in de werkbundel is een spannende ontdekkingstocht langs thematisch en qua vorm gevarieerde gedichten die alle iets vertellen over taal in relatie tot het menselijk bestaan. Zo gaan de liefdesgedichten uit de Middeleeuwen een interessante confrontatie aan met de *Oostakkerse gedichten* van Hugo

Claus, liederen uit de Surinaamse poëzie en de filosofie van een jonge debutant. Online zijn filmpjes en reportages over optredens beschikbaar om de beleving te optimaliseren. Dit brede aanbod is geschikt voor alle niveaus van het voortgezet onderwijs, van vmbo tot gymnasium.

In het seizoen 2019-2020 startten we met de eerste editie in een tiental plaatsen in Nederland en Vlaanderen, met steun van het VSBfonds. Daarnaast werkten we aan essays en debatten rond poëzie, wat resulteerde in de programma's *Poëziedebat en Essay*, waarin jongeren aan de hand van stellingen debatteren over poëzie en zelfgeschreven essays over het voetlicht brengen.

Na de voorrondes verspreid over het land, kwamen de winnaars samen in Antwerpen voor het zinderende zogeheten *Slot-Debat en Essay*. De dag bracht Vlaamse en Nederlands jongeren samen rond poëzie, wat van grote waarde bleek voor de jongeren zelf, én voor de meegekomen docenten en ouders. Ook voor de neutrale poëziefhebber was de verfrissende kijk van sommige jongeren op bestaande poëzie via hun essay een eyeopener. In de periode 2021-2025 ontwikkelen we *Poëzie in Uitvoering* dan ook door en bouwen we het concept uit, waarbij het streven is om scholen verspreid over het Nederlandse taalgebied te bereiken.

Samenwerking

De bestaande samenwerking met Poetry International, Poëziecentrum Gent en DeStudio Antwerpen wordt gecontinueerd. De samenwerking met de bibliotheken van Rotterdam, Den Haag en Amsterdam geven we een structureel karakter.

Samengevat

Nieuw

- Breed repertoire lessen en Revues voor het voortgezet onderwijs in Nederland en België.
- Lessen en Essay- en Debatrondes voor het voortgezet onderwijs in Nederland en België.
- Jaarlijkse *Slot-Debat en Essay*, beurtelings in Antwerpen, Rotterdam en Amsterdam.

PoëzieDebat en Essay, mei 2019

2.3 Projecten op maat: lessen en nieuwe werkvormen

*Ik ben Muhammad Ali
ja ik ben een strijder.*

*Ik kom voor de zwarte mensen
ja ik ben een bevrijder.*

*Muhammad Ismail Badjuber, 2F, Viertaal
(onder begeleiding van poëzie- en rapdocent André Accord,
die werkte met dove en slechthorende leerlingen)*

De tak *Projecten op maat, lessen en nieuwe werkvormen* is de afgelopen jaren verder uitgegroeid, en dat zal naar verwachting de komende jaren doorgaan. Met grote regelmaat werkt School der Poëzie samen met andere organisaties door vragen te beantwoorden, kennis over poëzie en didactiek te delen, en informatie te geven over het organiseren en inrichten van poëzieprogramma's.

Nieuwe werkvormen 2021-2024

Het programma *Poëzie van Binnen naar Buiten*, dat we in het seizoen 2017-2020 met ruimhartige ondersteuning van Fonds 21 ontwikkelden en uitvoerden, voegde een breed scala aan transdisciplinaire activiteiten toe aan ons repertoire. Heeft de PoëzieRevue (zie 2.1) een connectie met theater, *Poëzie en Beeldend* haalt jongeren naar het museum, waar zij schrijven over hun impressies van kunstwerken en die presenteren - in het museum, naast het kunstwerk, of elders.

In *Poëzie en Bedrijf* bezoeken jongeren, na een voorbereidende les, een bedrijf, om daar vervolgens over te schrijven en de gedichten op verschillende manieren te presenteren aan het publiek.

Foto: excursie naar het Wortmangemaal in Lelystad, waarna in gedichten de impressie wordt verwerkt, oktober 2019

Poëzie en Voorlezen is met name populair in het derde en vierde jaar van het vmbo: jongeren krijgen les in het voorlezen van rijmpjes, versjes en taalspelletjes voor kinderen uit groep 1 en 2 van het primair onderwijs. De jongeren bezoeken als voorleesmeester en -juf een basisschool in de buurt en lezen voor

aan kleuters.

De afgelopen periode combineerden wij de methodiek voor het schrijven van korte, niet-rijmende, beeldrijke gedichten met schrijftechnieken uit de *rap (rhythm and poetry)* en *spoken word*-traditie. Essentieel daarbij is het gebruik van ritme en metrum, en bij rap ook rijm. Daarnaast is er de onderwerpkeuze: gestimuleerd door de *spoken word*-methodiek vragen onze docenten naar persoonlijke en maatschappelijke onderwerpen. Zo komen thema's aan de orde als slavernij, discriminatie, het klimaat, armoede en honger. Jongeren schrijven eerst vrij (een zogeheten *free write*) waarbij grammatica, vorm, spelling en lengte geen rol spelen. Daarna geven zij hun tekst definitief vorm met behulp van schrijftechnieken uit de poëzie, zoals metaforen, beelden en detaillering, die de inhoud versterken.

Op maat 2021-2024

Naast de nieuwe werkvormen die op maat kunnen worden ingezet, ontvangen wij verzoeken om maatwerk, zoals het terugkerende project rond de dichter Mandelstam met de Shri Laksmischool in Amsterdam Zuid-Oost, het verzoek van Jan van Veen om voor RTL-4 het programma *Candle Light-kids* te ontwikkelen (gesproken kindergedichten op zondagochtend), en basisscholen die tijdens projectweken een week 'poëzie voor de hele school' willen. Er bestaat een vruchtbare uitwisseling tussen onze eigen programma's en die in samenwerking met andere organisaties. Naast de zelfstandig aangeboden programma's en lessen op aanvraag zijn er regelmatige samenwerkingsverbanden, die de komende jaren worden voortgezet. Enkele voorbeelden.

Bijlmer Boekt, Bijlmer schrijft

Met de Slaa startten we in 2017 de organisatie van een schrijfwedstrijd voor jongeren bij het programma *Bijlmer Boekt* van Christine Otten. Elk jaar wordt een nieuw thema gekozen en de winnaar treedt op in *Bijlmer Boekt*. De prijs wordt beschikbaar gesteld door de Schrijversacademie in de vorm van gratis begeleiding om het schrijven verder te ontwikkelen. De wedstrijd kent inmiddels inschrijvingen van ver buiten de Bijlmer – alle redenen om dit ook de komende vier jaar te continueren. Uit de wedstrijd is inmiddels ook een klasje naschools schrijven op het Ir. Lelylyceum voortgekomen, begeleid door onze docent Rachel Rumai.

MUG

Het gratis blad *MUG* (oplage 40.000) publiceert elke twee maanden een gedicht van een kind of jongere, met een kort interview. Gedicht en achtergrond krijgen zo een breed Amsterdams publiek.

Jan Smeken, stadsdichter van Brussel (?-1517)

Jan Smeken was de eerste 'stadsdichter' van Brussel, auteur van onder meer het beroemde sneeuwpoppendicht over de winter van 1511, dat een levendig beeld geeft van het middeleeuwse stadsleven. Zanger-dichter Rick de Leeuw publiceerde samen met historicus Remco Sleiderink een biografie over Smeken. Op verzoek van Rick ontwikkelde School der Poëzie hierbij lesmateriaal, waarmee we op een aantal scholen werkten. Rick schreef voor de PoëzieRevue een lied op tekst van Jan Smeken.

Op bezoek in het atelier Nelson Carrilho

Met kleine groepen jongeren van scholen uit Nieuw West op bezoek in het atelier van "hekeldichter in brons", beeldend kunstenaar Nelson Carrilho is een nieuw initiatief dat jongeren op een bijzondere manier aan het kijken en schrijven zet.

Uitbouw naschoolse activiteiten

Via buitenschoolse activiteiten rond 4 en 5 mei in de Pijp (jaarlijks) zijn ook wekelijkse lees- en schrijfclub activiteiten gestart bij Combiwell. Ook op de middelbare scholen Wellant en Marcanti is gestart met wekelijkse naschoolse lees-, schrijf- en voordrachtactiviteiten

Samenwerking in Amsterdam 2021-2024

Waar mogelijk zoekt School der Poëzie de samenwerking; zo richtten we het festival *Read My World* (RMW) op (samen met SL en Perdu), waarvan het jaarlijkse festivalthema inspiratie biedt voor een traject in het onderwijs. SLAA, RMW, Perdu en wij voeren niet regulier, maar altijd vruchtbaar overleg. De combinatie van autonomie en regelmatig overleg en samenwerking staat garant voor een fijnmazig letterenaanbod: gezamenlijk bereiken we de haarvaten van de stad. *Perdu* richt zich specifiek op verdieping en talentontwikkeling. SLAA geeft vorm aan de meerpolige stad door programma's in cultuurhuizen. *Read My World* trekt jong talent uit alle uithoeken van de wereld, en staat daarmee borg voor internationale uitwisseling. De samenwerking is hecht en uitwisseling eenvoudig te realiseren. Nieuwe ontwikkelingen en organisaties, zoals de Nieuwe Liefde, het Storytelling festival en *Poetry Circle Nowhere* zijn inmiddels bekende partners, waardoor kennismaking en integratie van activiteiten makkelijk te verwezenlijken is. Wij werken in alle stadsdelen op scholen van alle types en werken samen met de *OBA* en de Meervaart. Het Poldertheater en het initiatief *Future Me* hebben ons benaderd om mee te denken in een vmbo-denktank voor het ontwikkelen van een gezamenlijk aanbod met meerdere partners. De eerste plannen en gesprekken zijn enthousiasmerend.

Nieuw vanaf 2022

De komende jaren reserveren de samenwerkende organisaties budget in de begroting om jaarlijks (vanaf 2022 in verband met de organisatietijd) een grote internationale schrijver of dichter naar Amsterdam te halen voor een stadstournee: een week optredens, workshops, lezingen en gesprekken in alle deelnemende instellingen. Voor de stad biedt dit een uitgelezen mogelijkheid om zich nóg nadrukkelijker te profileren als literaire stad. De tournee wordt vormgegeven in samenwerking met SLAA, Perdu, RMW - en zo veel mogelijk andere literaire partners. Op het wenslijstje staan schrijvers als Zadie Smith, Dave Eggers, Yuval Noah Harari, Eka Kurniawan en Chimamanda Ngozi Adiche. Vanaf 2022 werken we met hun werk als uitgangspunt met Amsterdamse jongeren. Ook start SLAA in 2022 met een zogenoemde wijkschrijver; School der Poëzie betreft deze bij de uitvoering van activiteiten op scholen in de desbetreffende wijk.

De *bottom up*-werkwijze van de samenwerkende organisaties is tijdens de looptijd van het vorige Kunstenplan ingezet. Gezamenlijk vormen we inmiddels een adequate basisinfrastructuur voor de letteren in Amsterdam, van waaruit we met onze eigen samenwerkingspartners een volwaardige 'letterenketen' vormgeven - een inspiratiebron voor stedelijke letterenkets die een breed en gedifferentieerd publiek willen bereiken.

Niet ongenoemd mag blijven het jaarlijkse kleinschalige festival in het Westerpark: *Junigedicht*, inmiddels bekend onder de naam *Dichterbij*. Wij organiseerden dit festival vijf jaar lang, in 2018 samen met de GRAP. Via de GRAP kwam een mooie line-up van rappers en hiphoppers binnen het festival en dat is gecontinueerd in 2019 en evenzo in 2020. De Grap heeft de smaak van literatuur te pakken gekregen en heeft inmiddels de organisatie van het festival op zich genomen; wij ondersteunen door de literaire *line-up* in te vullen. Tijdens gesprekken rond *Literair West*, najaar 2019, ontstond het voornemen om met de organisaties van West te komen tot een Literair festival gericht op west. School der Poëzie zal zich hierbij faciliterend opstellen.

Naast dit alles verwachten we, net als de afgelopen jaren, in samenwerking met ons netwerk elk jaar enkele bijzondere programma's op maat samen te stellen en uit te voeren, zoals afgelopen jaren een samenwerking met De Brakke Grond, Poetry Circle Nowhere, en enkele Vlaamse en Duitse organisaties rond een literaire fietstocht. Dergelijke intensieve samenwerking is inspirerend en verrijkend, waardoor het geheel meer is dan de som der delen. Ook landelijk wisten wij ons netwerk uit te breiden. Zo werkten we intensief samen met Poetry International rond de opvolging van de VSB/De Grote Poëzieprijs (zie 2.5.) en in projecten met onder meer Scholen in de Kunst, bibliotheken in het hele land, in onder meer Breda, Hilversum, Lelystad, Gent, Deventer, en recent met musea zoals de Fundatie (Zwolle), KAdE (Amersfoort) en Staal (Lochem).

Internationaal

Omdat het Nederlandse taalgebied niet ophoudt bij de driesprong in Vaals, zijn Vlaamse scholen en literaire organisaties een natuurlijke partner voor ons. Regelmatig organiseren wij dan ook activiteiten in Antwerpen, Gent en Gentbrugge. Het Poëziecentrum en de gemeente Gent steunden onze activiteiten in hun stad de afgelopen jaren stevig, en hebben laten weten dat ook de komende jaren te willen doen.

Samengevat

Gecontinueerd

- Lessen en workshops op maat op verzoek van scholen en andere organisaties.
- Samenwerking met huidige partners, nieuwe partners, gemeenten en bibliotheken.

Nieuw

- Nieuwe werkvormen structureel inbedden.
- Amsterdamse tournee belangrijk internationale schrijver, in samenwerking.
- Onderzoek naar mogelijkheden uitbreiding samenwerking in Vlaanderen.

De activiteiten van School der Poëzie geven kinderen en jongeren een krachtige stimulans om eigen ervaringen en belevingsferen te koppelen aan taalgebruik en taalspel - zodat emoties, die voor kinderen en jongeren vaak diffuus en onverwoordbaar lijken, dan expressie kunnen vinden in overdraagbare, bewuste taal.

Het kunnen uiten, het kunnen hanteren -- via taalbeheersing, verbeeldingskracht en poëtische taalmiddelen -- van hoe kinderen en jongeren de dingen ondergaan, van wat hen beweegt, is een bevrijdend leer- en spelproces, en in de daaruit resulterende teksten wordt iets van de eigen uniciteit vastgelegd, ondergebracht, in een medium dat universeel menselijk is.

Daar krijgen kinderen en jongeren zelfvertrouwen van. En een besef dat we als individuen een gemeenschappelijke grondslag hebben van communicatie, van uitwisseling.

Tevens wordt met de activiteiten van School der Poëzie een natuurlijke en vrije omgang gestimuleerd met grammatica, syntaxis, retoriek - zaken die als abstractie veel moeilijker te leren zijn.

Taal is onmisbaar, scheidt verbinding en deelgenootschap tussen de mensen - taal is het behoud van een humane beschaving. Poëzie is daarvan het symbool.

Anneke Brassinga, dichter

2.4 Doorstroming, talentontwikkeling en community 2021-2024

Schrijven is een ambacht: elke ochtend op een vaste tijd plaatsnemen achter de pc vergt discipline, hield de Amerikaanse dichter Rickey Laurenrti's jongeren voor tijdens een PoëzieRevue van Read my World. En poëzie lezen is 'kauwen op zinnen', legde dichter Mustafa Stitou uit.

Wat begon als klein project in 1994 is inmiddels uitgegroeid tot een vast gegeven voor verheugend veel kinderen en jongeren. Duizenden jongeren zijn in de loop der jaren eenmalig of vaker via School der Poëzie in aanraking gekomen met poëzie. Lieke Marsman, Maartje Wortel - velen zetten met School der Poëzie de eerste stappen en kregen vervolgens de smaak te pakken. Onder hen ook:

- *Anna de Bruyckere* (vers 2007): inmiddels doorgesloegen naar schrijver en dichter bij Liegend Konijn in Antwerpen;
- *Vicky Franken*, (vers 2009): inmiddels redacteur bij Awater en docent aan de Poetry Academie van PI;
- *Mieke van Zonneveld* (vers 2008): stadsdichter van Hilversum en genomineerd voor de VSBPoëzieprijs;
- *Mustafa Stitou*. werkt sinds 2005 nauw samen met School der Poëzie;
- *Gershwin Bonevacia*. werd door *K. Schippers* opgemerkt tijdens een PoëzieRevue en door hem voorgedragen als nieuwe stadsdichter van Amsterdam;
- *Rachel Rumai Diaz* en *Marrilou Louwaard*: nieuwe docenten, uit de 'school' van Gershwin;
- En *Sare Bakkers* (vers 2009): sinds 2018 docent bij onze projecten.

De komende vier jaar leggen wij een extra accent op vier facetten van deskundigheid: de Poëziedocenten, talentontwikkeling, nieuwe docenten, en het scholen van nieuwe programmamakers en producenten.

Community

Doorstroming gaat niet vanzelf - opleidingen zijn er niet: poëzie lezen en schrijven is grotendeels een zaak van eigen initiatief. Dat gegeven bracht ons op het idee van de *community*. Deze bestaat uit jongeren waarmee we contact hielden na een traject, omdat ze zeiden meer met poëzie te willen doen. Zij zijn samengebracht in een besloten groep onder begeleiding van Marije Koens. Driemaandelijks krijgen ze per e-mail gerichte leessuggesties en persoonlijke feedback op hun werk. Driemaal per jaar komen ze bijeen voor workshops en een korte presentatie. Uitnodigingen voor festivals, bibliotheken en poëziecafés worden gedeeld en eigen presentaties van werk wordt gefaciliteerd.

Voorbeelden zijn *Yassin Akough* en *Mohammed Bouzeya* uit Antwerpen (vers 2015) – inmiddels beiden student en enthousiaste leden van de community. Tijdens *Read My World 2019* ontmoetten zij de gastschrijvers uit Marokko persoonlijk. En de jonge dichteres en essayiste *Mare Groen (Literatour 2017)* schrijft nu regelmatig voor stadsdeel Noord.

Poëzie schrijven en lezen is een individuele activiteit, luisteren en er over spreken is een gezamenlijke activiteit. De community biedt ruimte aan beide en kan zo een nieuwe generatie poëziefhebbers een plaats bieden. Op hun beurt stimuleren zij weer een jongere generatie. Zo draagt de community bij aan een gesloten educatieve cirkel. En vanzelfsprekend profiteren vele anderen daar ook van.

Dichter Toon Tellegen in gesprek met jongeren van de community – december 2019.

Door het directe, persoonlijke contact van onze vakdocenten met de jongeren zijn gesprekken over ambities

mogelijk en vindt de werving op organische wijze plaats. De community omvat anno 2019 zo'n twintig jongeren. Met het extra budget voor talentontwikkeling van het Letterenfonds zetten we in 2019 en 2020 met zes jongeren een apart coachingtraject van een half jaar op: zij werken intensief samen met een dichter of schrijver naar keuze in een modern gezelschap-meester-model.

Activiteiten voor communitymembers

- Drie maal per jaar intensieve workshops poëzie door dichters.
- Maandelijks lessuggesties en persoonlijk begeleiding per mail.
- Drie maal per jaar optreden op diverse podia.
- Direct contact met 'meester-dichters' en coachingtrajecten van enkele maanden.

Talentontwikkeling

Jaarlijks begeleiden we vijf tot zes jongeren en jongvolwassenen die voortkomen uit onze pools of andere Amsterdamse letterenorganisaties bij de ontwikkeling van hun talenten. Wij leggen daarbij het accent op scholing en taal door workshops, lessen en intensieve persoonlijke begeleiding. In 2020 onderhielden zes jongvolwassenen langdurige directe contacten (zes à zeven ontmoetingen van gemiddeld twee tot drie uur) met dichters en schrijvers bij wie zij in hun werk aansluiting vinden – deze directe koppeling (zoals Elisa Lo-A-Njoe die zes ontmoetingen heeft met Simone Atanga Bekono om te leren over verschillende manieren van schrijven, of Mona Thomasse die leert schrijven vanuit een concept met *Awater*-hoofdredactrice Myrte Leffring).

Van deze groep maken ook deel uit de jongvolwassenen die willen doorgroeien naar poëziedocent of programmamaker. Jonge docenten volgen een meeloopstage om de educatieve kneepjes te leren en krijgen begeleiding bij (kennis)overdracht van poëzie. Het maken van poëzieprogramma's - van lessencycli tot podiumprogramma's - vergt naast inhoudelijke kennis ook kennis van produceren, plannen, begroten, uitvoeren en afhandelen.

Nieuwe docenten

Naast deze talenten vormen goed opgeleide vakdocenten het kapitaal van School der Poëzie: zij staan hun mannetje in de klas en brengen het plezier in poëzie effectief over. Er is geen officiële opleiding tot poëziedocent, en voor gesprekken over poëzie op school is een forse dosis didactische vaardigheden vereist. Per project doen we een beroep op het diverse docentenbestand in ons netwerk, gebaseerd op inhoudelijke expertise en inzetbaarheid.

Nieuwe docenten leiden we op in onze werkvormen. Hierbij is aandacht voor theorie over poëzieopvattingen, praktijkles over didactische vaardigheden, lesbezoeken, lessen voor specifieke doelgroepen (zoals het vmbo). Via het *spoken word*-netwerk stromen intussen nieuwe docenten in. Opvallend is dat scholing in taalgebruik en zinsstructuur met als inspiratie geschreven poëzie zeer op prijs wordt gesteld en lesopdrachten hierdoor worden verdiept. Naast de *selfmade*-dichters vinden ook afgestudeerden van de opleiding Image & Language van de Rietveldacademie bij ons een plek als docent. De komende vier jaar zetten we deze wijze werken voort, zodat de inhoudelijke en didactische kennis en ervaring wordt doorgegeven. Zo deelt School der Poëzie ook graag haar gedurende ruim twintig jaar opgebouwde schat aan lesmateriaal. Dit ontsluiten we de komende vier jaar verder digitaal.

School der Poëzie doorliep in 2018 en 2019 samen met Taalvorming een tweejarig innovatietraject. Daarin was het doel de versterking van de aansluiting van taalactiviteiten van primair onderwijs op voortgezet onderwijs. Zes voorscholen en twee vmbo-scholen uit verschillende stadsdelen (IJburg en Nieuw West) namen deel. Het resultaat was samenhang en interactie tussen de projecten in dezelfde buurt. Deze specifieke samenwerking wordt niet voortgezet; het werken met elkaars methoden en docenten leverde verrijking van lesmateriaal en didactische aanpak op.

Nieuwe makers en producenten

Het programmeren en produceren van podiumoptredens rond taal en literatuur zit in ons dna. Dit vergt oriëntatie op publiek, flexibiliteit en snelheid. Sinds 2019 bieden wij jonge makers in de podiumpoëzie een kans en de komende vier jaar wordt dat gecontinueerd. In maart 2020 produceert en programmeert de jonge dichteres *Rachel Ruma* het festival *Zus & zo* in het Bijlmerparktheater over literatuur en vrouwen, met als hoofdgasten Astrid Roemer en Gloria Wekker. School der Poëzie ondersteunt haar initiatief met artistiek inhoudelijk advies en heeft de eindverantwoordelijkheid. Wij zien het als onze verantwoordelijkheid om juist ook onze praktische kennis van programmeren, subsidies werven, publiek trekken en produceren over te dragen op een jonge groep dichters en makers. Daarop zetten we de komende vier jaar krachtig in, door jaarlijks drie makers de kans te geven een

programma samen te stellen en tot uitvoering te brengen.

Samengevat

Nieuw

- Concrete lessen en activiteiten met jongeren van de community.
- Talenten individueel begeleiden met directe persoonlijke coaching.
- Nieuwe docenten opleiden.
- Nieuwe programmamakers/producenten opleiden.

School zonder gebouw

"Een school heeft geen gebouw nodig om leerlingen dichterbij elkaar te brengen, dat is hoe ik kijk naar School der Poëzie. Bij elk klaslokaal dat ik binnenloop mag ik iets teruggeven, maar vooral ook ontvangen. Ik zie hoe jongeren zich woordkunst toe-eigenen en als middel gebruiken om zich uit te drukken op manieren die ze niet gewend zijn. Het is als docent mooi om te zien hoe taal en woordkunst zo omarmd worden in een tijd van smartphones en social media, want er is noodzaak aan dialoog en expressie. Ik ben blij dat ik hier onderdeel van mag zijn."

Rachel Rumai Diaz, freelance schrijver, dichter, spoken word artist.

2.5 De Grote Poëzieprijs

KHAL

Minder, minder, minder

Khal? khal? khal?

Hoe minder?

Beelden van mensen die weggevoerd worden stromen door mijn hoofd

Kifash hadsgahi debba?

Wat nou als mensen het hiermee eens zijn?

Khal! Khal! Khal!

Opnieuw en opnieuw speelt het door mijn hoofd?

An bakga oahd dakla bi salm

Maar zou dat ooit kunnen?

Yasmine, V4C De Vinse School

Na het wegvallen van de VSBPoëzieprijs nam School der Poëzie in 2018 samen met de Turingfoundation en Poetry International het initiatief om te werken aan een nieuwe Grote Prijs – een soort doorstart van de VSBPoëzieprijs. Deze doorstart was een succes, en in juni 2019 ontving Radna Fabias de eerste "De Grote Poëzieprijs".

Omdat de drie samenwerkende organisaties het traject voor deze nieuwe prijs ontwikkelden en uitvoerden naast hun eigen, reguliere werkzaamheden, zochten we een passende partnerorganisatie om de toekomst van de prijs te waarborgen. Dat werd de stichting Poëzieclub, in 2001 opgericht door Gerrit Komrij, de eerste Dichter des Vaderlands. De Poëzieclub heeft tot doel poëzie in den brede te stimuleren, geeft anno 2020 het gerenommeerde poëzieblad *Awater* uit én host sinds tien jaar een jaarlijkse gedichtenwedstrijd.

In 2020 reikt de Poëzieclub, in nauwe samenwerking met School der Poëzie en de Turingfoundation, twee prijzen uit: De Grote Poëzieprijs (voor de beste bundel) en de prijs voor het beste gedicht van 2019. In dat kader wordt ook gewerkt aan een nieuwe prijs: die voor de beste poëzieperformance. De uitreikingen vinden plaats tijdens een nieuw – vooralsnog kleinschalig – festival in De Brakke Grond. De Poëzieclub zet zich in om de komende jaren met

private gelden jaarlijks poëzieprijzen uit te reiken. De Poëzieclub is van zins op termijn met haar tijdschrift *Awater* en prijzen een nieuw platform voor poëzie te ontwikkelen: het Platform Prijs de Poëzie: De activiteiten van het platform hebben tot doel poëzie in ruime zin te stimuleren. Overkoepelend doel is om nieuwe Nederlandstalige poëzie in al haar uitingsvormen optimaal op de kaart te zetten.

In seizoen 2018-2019 ontwikkelde School der Poëzie rond De Grote Poëzieprijs twee activiteiten, die zij de komende jaren voorzet. Daarnaast denkt ze actief mee aan een jaarlijks festival.

De Grote PoëziePrijs-Revues voor jongeren

Vlaamse en Nederlandse jongeren lezen en schrijven poëzie rond De Grote Poëzieprijs. Het rond de voormalige VSBPoëzieprijs ontwikkelde educatieve scholentraject met kinderen en jongeren wordt in afgeslankte vorm voortgezet. De gedichten van de genomineerden dienen ter inspiratie voor gedichten en performances van jongeren zelf, tijdens een professionele show met jury en publiek.

Poetry Insight-Avonden van duiding en kritiek

Gekoppeld aan de educatieve projecten vinden – tijdens avonden voor publiek - optredens plaats rond De Grote Prijs. Deze podiumprogramma's behelzen meer dan optredens van genomineerde dichters; ook de positie van de ingezonden bundels in het literaire en maatschappelijke veld komt nadrukkelijk aan de orde. Daarnaast komen de vormgeving van bundels, jurering en analyse ter sprake.

Nieuw: Jaarlijks poëziefestival

Daarnaast werkt School der Poëzie samen met de Poëzieclub actief aan de ontwikkeling van een nieuw festival – ter vervanging van de Poëzieweek, die met ingang van 2021 ophoudt te bestaan. Dit vindt jaarlijks plaats, rond Wereldgedichtendag in maart. Het festival heeft een dagprogramma dat ontmoeting en verdieping in nieuwe poëzie in ruime zin centraal stelt, met werkgroepen, paneldiscussies, masterclasses en *showcases*, en 's avonds een feestelijke afsluiting met prijsuitreiking. Het geheel vormt een dag waarop duiding van actuele poëzie in al haar vormenrijkheid centraal staat, en die het brede palet van poëziefhebbers, -beoefenaars, -lezers, -luisteraars en -kijkers samenbrengt en verbindt. Het programma zal expliciet ruimte bieden aan nieuwe ontwikkelingen in de poëzie.

Samengevat

Nieuw

- Educatie bij De Grote Poëzieprijs.
- Avonden van duiding en kritiek rond poëzie voor volwassenen.
- Ontwikkeling nieuw festival voor poëzie.

Vrolijke vorm van verrijkend zelfonderzoek

"De schroom, die eigen lijkt te zijn aan de onzekere jaren tussen lagere school en het ware leven, helpt de School der Poëzie mee overwinnen. De wijze waarop poëzie wordt aangewend om jonge mensen daarbij te helpen hun twijfels en hun kwetsbaarheid te verwoorden en hun gedichten te delen met leeftijdgenoten, is een belangrijke stap naar volwassenheid. Een vrolijke vorm van verrijkend zelfonderzoek, die alle steun verdient."

Rick de Leeuw, zanger, dichter

3 ZAKELIJK 2021 - 2025

School der Poëzie is een erkende betrouwbare partner voor vele partijen, die van jaar tot jaar aantoont dat zij met relatief weinig middelen veel kan bereiken en daarbij kwaliteit kan garanderen. Wij bereiken al jaren een jong, divers publiek en verwachten dat ook de komende periode te doen.

De omgang met de codes, de te verwachten prestaties, het publieksbereik en de financiële vertaling van de plannen, prestaties, publieksbereik en de financiële vertaling van de plannen bouwen voort op de ervaring van de laatste jaren en houden rekening en extra ruimte voor de nieuwe aandachtspunten zoals die zijn geformuleerd voor de periode 2021-2024.

Dat alles heeft gevolgen voor marketing en publiciteit, voor onze activiteiten, bezoekersaantallen en de spreiding, en voor onze jaarbegroting. Welke gevolgen precies, dat wordt hieronder nader toegelicht.

3.1 Codes

Inclusie

Het is spijtig om te moeten constateren dat aparte aandacht voor het thema inclusie in een ondernemersplan maatschappelijk noodzakelijk is. School der Poëzie heeft zich juist vanaf haar ontstaan in 1994 al ingezet om precies diegenen te bereiken die weinig in aanraking komen met cultuur en cultuuruitingen - laat staan poëzie. Onze programma's worden ingevuld door presentaties en voorstellingen die het publiek uitdagen om verder te kijken dan wat het al kent: door de thematiek, de dichters, de keuze van artiesten, de moderatoren, door alles wat per keer zorgvuldig wordt bepaald. Ook ons docentenbestand is divers. Daarbij is de combinatie van jongere docenten als Gershwin Bonevacía, Rachel Rumai en Mustafa Stitou, die snel aansluiting vinden bij de doelgroep, met de pedagogisch-didactische expertise van ervaren docenten zeer effectief, met name als er in duo's wordt gewerkt. Ten slotte is ook ons medewerkersbestand een brede mix van de meest uiteenlopende mensen. Even gevarieerd zijn onze samenwerkingspartners in en buiten Amsterdam en Nederland. We zien onszelf soms als reizende circusfamilie: ieder met zijn eigen achtergronden, kennis, ervaring en voorkeuren, maar met één gemeenschappelijk doel. Want de belangrijkste P is niet die van Publiek, Programma of Personeel: dat blijft die van Poëzie.

Fair practice

Op het terrein van *fair practice* was het beleid van School der Poëzie vanaf het prille begin helder: betaal iedereen een redelijk loon of honorarium: rijk word je er niet van, maar ervan leven is mogelijk. Uitleg aan scholen dat een PoëzieRevue-traject 8000 tot 10.000 euro kost, wekt in eerste instantie regelmatig verbazing. Na uitleg volgt begrip: docenten die voor gemiddeld zeven of acht klassen drie lessen verzorgen, de zaalhuur in een theater, technici die de show verzorgen, artiesten die optreden, zaalwachten en begeleiding publiek, prijzen en bloemen, catering, publiciteit voor school en theater, administratie, verzekeringen en vervoerskosten. Dan blijkt zo'n uniek traject eigenlijk een koopje. En: mede dankzij ons consequente, faire beleid (degelijke honoraria, snelle betaling en begrip voor individuele omstandigheden) bieden wij onze afnemers een hecht, flexibel en breed inzetbaar team, waarop zij kunnen bouwen.

Cultural governance

Het bestuur van School der Poëzie komt tweemaal per jaar bijeen en bezoekt met regelmaat bijeenkomsten en activiteiten. Het bestuur functioneert op afstand en groeit toe naar een Raad-van-Toezicht-model. Het bestuur checkt in haar vergaderingen de punten uit de code die van belang zijn voor de voortgang. In het komende Kunstenplan wil het bestuur een accent leggen op de borging van onze activiteiten voor de lange termijn.

3.2 Marketing en publiciteit

Het marketing- en publiciteitsbeleid van School der Poëzie rust de komende periode op de volgende pijlers:

- persoonlijke benadering;
- internet en sociale media;
- *goodwill* vertalen in publiciteit;
- gezamenlijke campagnes.

Het werkkterrein van School der Poëzie bestaat veelal uit scholen en maatschappelijke organisaties. In die sector is marketing via het netwerk de belangrijkste factor in het werven van klanten en afzetten van projecten. Wij kiezen dan ook altijd voor een persoonlijke, individuele benadering van potentiële klanten. De ervaring leert dat dat het snelste werkt.

Complicerende factor daarbij is de afnemende rol van literatuureducatie in het onderwijs. Met name poëzie verdwijnt langzamerhand uit de curricula. Op veel scholen is het vak Nederlands meestal een zeer beperkt aantal uren gewijd aan poëzie - en dan nog vooral gericht op historische stromingen – en op het vmbo nog minder. Het rapport ¹ van de KNAW over de studie Nederlands signaleert diezelfde trends, maar vooralsnog is een oplossing niet in zicht. Tweede zorg is het lerarentekort, waardoor scholen overbelast zijn en nieuwe scholen soms niet snel geneigd zijn nieuwe activiteiten aan te gaan.

De kwaliteit van onze docenten, de flexibiliteit in aanpak én het regelmatig terugkeren op scholen maakt onze projecten en programma's bekend en gewaardeerd. Gaat een project van start, dan zorgen wij voor een professionele publicitaire randomgeving: flyers, persberichten, contact met de media – de activiteit komt daarmee op een hoger plan, voor deelnemers vaak een extra motivatie: activiteiten met jongeren zijn goed voor het imago van scholen, bibliotheken en bedrijven. De komende periode toekomst zetten we die *goodwill* om in extra publicitaire aandacht.

Voor grotere projecten organiseren we op de scholen/met instellingen bijeenkomsten waarop we voorlichting geven over projecten en de gang van zaken. Daarnaast gebruiken we nieuwsbrieven, persberichten, de [website](http://www.schoolderpoezie.nl) (www.schoolderpoezie.nl) [Twitter](https://twitter.com/schoolderpoezie) (twitter.com/schoolderpoezie) [Facebook](https://www.facebook.com/schoolderpoezie) en [Instagram](https://www.instagram.com/schoolderpoezie) om regelmatig nieuws en ontwikkelingen te brengen. In verband met de AVG is de berichtgeving de laatste jaren op bepaalde punten aangepast.

3.3 Activiteiten, bezoeken en spreiding

In onze programma's zijn de deelnemers altijd actief bezig in lessen, bijvoorbeeld door te schrijven en presenteren. Daarbij omvatten vrijwel alle programma's een bezoek aan een museum, theater, bedrijf of bibliotheek, om zo een brug te slaan naar andere kunst disciplines. Daarnaast zijn er openbare activiteiten (zoals lezingen, voorstellingen en presentaties) die worden bijgewoond door de deelnemers aan lessen én door 'losse' bezoekers, vaak literair geïnteresseerden, docenten en ouders.

Onze activiteiten zijn veelzijdig. Hieronder worden de prestatie cijfers van onze structurele activiteiten toegelicht. Evenals in de hiernavolgende toelichting op de begroting wordt het aantal activiteiten voor alle vier de jaren van de komende periode vooralsnog per jaar gelijk ingeschat. Een structureel aanbod is daarbij van cruciaal belang: de ervaring leert dat juist literatuur en educatie gebaat zijn bij langjarige inzet. De grote lijn is continuering van de activiteiten in het kader van het vorige kunstenplan, waarbij de effecten van de *fair practice*-code en een verschuiving naar doorstroom en talentontwikkeling in mindering zijn gebracht. Bij de berekening van de aantallen voor 2021 en later zijn gemiddelden van de afgelopen vier jaar meegewogen. Het jaar 2021 vormt de blauwdruk voor de komende vier jaar, waarbij van jaar tot jaar schommelingen te verwachten zijn.

In de afgelopen vier jaar is met regelmaat geworsteld met een goede administratieve vertaling van het brede scala activiteiten. Net als tijdens de looptijd van het huidige Kunstenplan zullen in de loop van de komende periode schommelingen optreden in aantallen in alle categorieën – samenhangend met incidentele projecten die de komende jaren² worden toegevoegd.

Het bepalen van bezoekcijfers, contacturen, podiumactiviteiten en deelnemersaantallen hangt samen met de aard van de activiteiten: in onderstaand overzicht zijn daartoe de vijf pijlers van het komend Kunstenplan (zie hiervoor) qua prestaties opgenomen. Omdat bij elke pijler zowel contacturen met deelnemers als podiumactiviteiten met bezoekers zijn betrokken is tevens per pijler het gemiddelde verwachte aantal contacturen opgenomen. Per pijler is hieronder een nog een korte toelichting op de prestaties opgenomen.

In vergelijking met de afgelopen vier jaar is er in de komende periode meer aandacht voor *Doorstroming, coaching en talentontwikkeling*. Ook al worden daarbij diverse presentaties en programma's gemaakt, het is de

¹ Nederlands verdient meer - KNAW

https://knaw.nl/nl/pdf_file/20191030-Advies-KNAW-Neerlandistiek

² Ter vergelijking: in de periode 2017-2021 had School der Poëzie in 2017 gemiddeld rond de 10000/11000 deelnemers, in 2018 13000. Dit hing samen met incidentele subsidies voor bijzondere projecten.

verwachting dat daar minder publiek op af komt dan bij reguliere Revues. Het aantal podiumpresentaties is derhalve gelijk aan het gemiddelde van de afgelopen vier jaar, en het totale aantal bezoekers is naar beneden bijgesteld.

PRESTATIES 2021 verdeeld	Aantal PP	Bezoekers PP	Lesuren	Deelnemers
PoëzieRevue's	19	3.900	470	3.500
Cluster Poëzie in Uitvoering	13	2.600	300	2.300
Op maat, lessen en workshops	7	900	450	3.900
Doorstroming, coaching en talentontwikkeling	10	400	300	50
De Grote Poëzieprijs, ontwikkeling Prijs de Poëzie	4	500	45	350
Algemene kosten en baten	0	0	0	0
Totalen	53	8.300	1.565	10.100

PoëzieRevues

Hieronder vallen:

- Lessen in diverse categorieën aan gemiddeld zeven klassen per Revue, drie contacturen per klas;
- PoëzieRevues in diverse categorieën in theaterzalen voor gemiddeld 175 bezoekers per Revue.

Poëzie in uitvoering

Hieronder vallen:

- Lessen in diverse categorieën aan gemiddeld zeven klassen per Revue, drie contacturen per klas;
- PoëzieRevues in diverse categorieën in theaterzalen voor gemiddeld 175 bezoekers per Revue;
- Lessen voor hogere jaren v.o in het kader van Essay en Debat., gemiddeld vijf à zes contacturen per klas;
- Poëziedebat en Essay in Uitvoering op het podium, gemiddeld zes uitvoeringen per seizoen;
- Slotdebat in Antwerpen of Amsterdam met 250 jongeren, die voorafgaand onder meer workshops voordracht en schrijven bezoeken.

Projecten op maat, lessen en nieuwe werkvormen

Hieronder vallen:

- losse lessen en workshops op aanvraag, gemiddeld rond 400 contacturen en 4000 deelnemers per jaar;
- kleine presentaties op maat;
- het samenwerkingsprogramma rond het bezoek van de internationale auteur naar Amsterdam.

Doorstroming, coaching en talentontwikkeling

Hieronder vallen:

- jaarlijks drie presentaties en bijeenkomsten van de community;
- één kleinschalig festival in Amsterdam, georganiseerd en geproduceerd door leden van de community;
- individuele coaching van leden van de community door een dichter of schrijver (zes maanden);
- opleiding van nieuwe docenten;
- het team voor de doorontwikkeling van de PoëzieRevue.

De Grote Poëzieprijs, Prijs de Poëzie

Hieronder vallen:

- lessen in diverse categorieën aan gemiddeld zeven klassen per Revue, 3 à 4 contacturen per klas;
- PoëzieRevues in diverse categorieën in theaterzalen voor gemiddeld 175 bezoekers per Revue;
- twee keer per jaar *Poetry Insight*, avonden van duiding en kritiek voor een volwassen publiek;
- programmatische bijdrage aan festival Prijs de Poëzie.

3.3 Jaarbegroting met toelichting

Evenals voor de geraamde activiteiten en prestaties uit het vorige hoofdstuk, is de begroting voor 2021 leidend voor de structurele baten en lasten de komende vier jaar. De verwachting is dat de begroting van jaar tot jaar iets

varieert, samenhangend met incidentele plannen en samenwerkingsverbanden (en dus baten en lasten). Terugkijkend op de afgelopen drie jaar (2016-2019) kennen wij een van jaar tot jaar wisselende omzet, samenhangend met vaak langlopende projecten (zoals voorheen de educatie bij de VSBPoëzieprijs en nu *Poëzie in Uitvoering*).

	BEGROOT 2021	percentages	BEGROOT 2022	BEGROOT 2023	BEGROOT 2024
LASTEN					
Beheerslasten personeel	€ 53.450	9,8%	€ 53.450	€ 53.450	€ 53.450
Beheerslasten materieel	€ 24.540	4,5%	€ 24.540	€ 24.540	€ 24.540
Activiteitenlasten personeel	€ 361.840	66,5%	€ 361.840	€ 361.840	€ 361.840
<i>Staf/artistische leiding</i>	€ 126.720	23,3%	€ 126.720	€ 126.720	€ 126.720
<i>Leskosten</i>	€ 99.060	18,2%	€ 99.060	€ 99.060	€ 99.060
<i>Uitvoerend personeel</i>	€ 97.260	17,9%	€ 97.260	€ 97.260	€ 97.260
<i>Overig personeel</i>	€ 38.800	7,1%	€ 38.800	€ 38.800	€ 38.800
Activiteitenlasten materieel	€ 104.420	19,2%	€ 104.420	€ 104.420	€ 104.420
<i>Productie lessen/revue</i>	€ 16.750	3,1%	€ 16.750	€ 16.750	€ 16.750
<i>Uitvoering materieel</i>	€ 76.700	14,1%	€ 76.700	€ 76.700	€ 76.700
<i>Publiciteitskosten</i>	€ 10.970	2,0%	€ 10.970	€ 10.970	€ 10.970
TOTAAL LASTEN	€ 544.250	100,0%	€ 544.250	€ 544.250	€ 544.250

Beheerslasten personeel

Ten opzichte van het lopende Kunstenplan blijven de beheerslasten gelijk. Een deel van deze kosten is in de praktijk toe te rekenen aan projecten.

Beheerslasten materieel

School der Poëzie heeft een klein kantoor aan de Prinsengracht, dat wordt gedeeld met theaterstudio Studio 239 en waarin ook ruimte is voor initiatieven als *Junigedicht* (poëzie in het Westerpark) en Prijs de Poëzie. De kosten worden zo laag mogelijk gehouden en, net zoals de beheerslasten personeel, deels doorberekend aan de verschillende programmagroepen zoals beschreven in de aanvraag.

Activiteitenlasten personeel en materieel

De activiteitenlasten personeel en materieel stijgen de komende periode, samenhangend met de verwachte activiteiten. Deze keuze hangt tevens samen met onze uitdrukkelijk ambitie – en een van onze *unique selling points* - om altijd, op alle terreinen, structureel hoge kwaliteit te leveren. Daar hangt nu eenmaal een prijskaartje aan. Daarnaast is extra budget gereserveerd voor talentontwikkeling en publiciteit en marketing van de gezamenlijke Amsterdamse literaire organisaties.

	BEGROOT 2021	percentages	BEGROOT 2022	BEGROOT 2023	BEGROOT 2024
BATEN					
Directe opbrengsten	€ 91.250	16,8%	€ 91.250	€ 91.250	€ 91.250
Publieksinkomsten	€ 91.250	16,8%	€ 91.250	€ 91.250	€ 91.250
Sponsors/giften/ANBI	€ 0	0,0%	€ 0	€ 0	€ 0
Subsidies publiek structureel	€ 300.000	55,1%	€ 300.000	€ 300.000	€ 300.000
Subsidie Letterenfonds	€ 120.000	22,0%	€ 120.000	€ 120.000	€ 120.000
Subsidie Gemeente Amsterdam	€ 180.000	33,1%	€ 180.000	€ 180.000	€ 180.000
Incidentele bijdragen publiek	€ 13.000	12,6%	€ 13.000	€ 13.000	€ 13.000
Gemeentes/provinciale overheden	€ 13.000	2,4%	€ 13.000	€ 13.000	€ 13.000
Incidentele bijdragen privaat	€ 140.000	25,7%	€ 140.000	€ 140.000	€ 140.000
Bijdrage diverse fondsen	€ 40.000	7,3%	€ 40.000	€ 40.000	€ 40.000
Bijdrage VSBfondsen	€ 100.000	18,4%	€ 100.000	€ 100.000	€ 100.000
TOTAAL BATEN	€ 544.250	100,0%	€ 544.250	€ 544.250	€ 544.250

Directe opbrengsten

Het grootste deel van de directe inkomsten van School der Poëzie bestaat uit bijdragen van onze klanten: scholen betalen voor deelname aan projecten. Daarnaast zijn er inkomsten uit workshops voor volwassenen en projectuitkopen, gezamenlijk voor een totaalraming van ruim 16% directe inkomsten. Op basis van voorgaande jaren is dit een schatting waarbij een minder-opbrengst van voorstellingen en presentaties door jonge makers/dichters is ingecalculleerd.

Subsidies publiek structureel landelijk

Er is zicht op voortzetting van de structurele subsidie van het Letterenfonds. De regeling voor poëzie-educatie geldt ook voor het komende Kunstenplan. Het bedrag van € 120.000,-³ is het plafondbedrag waarop aanspraak kan worden gemaakt.

Subsidies publiek structureel Amsterdam

De komende jaren is het van belang om te kunnen voorzien in de vraag van Amsterdamse scholen voor voortgezet onderwijs, met name het vmbo. Daarnaast investeren we in doorstroom en *fair practice* binnen de stad. Dit resulteert in een hogere aangevraagde bijdrage. De bijdrage van de gemeente was in de vorige periode € 150.000,-. Nu vragen we om € 180.000,-. In onderstaand overzicht is deze bijdrage verdeeld per pijler.

Begroting 2021 structurele gelden verdeeld	Omzet	AFK	LF
PoëzieRevue's	€ 160.100	€ 95.000	€ 28.000
Cluster Poëzie in Uitvoering	€ 179.000	€ 15.000	€ 40.000
Op maat, lessen en workshops	€ 58.150	€ 15.000	€ 10.000
Doorstroming, coaching en talentontwikkeling	€ 48.500	€ 20.000	€ 17.000
De Grote Poëzieprijs, Prijs de Poëzie	€ 58.500	€ 10.000	€ 10.000
Algemene kosten en baten	€ 40.000	€ 25.000	€ 15.000
Totalen	€ 544.250	€ 180.000	€ 120.000

Incidentele private bijdragen

De afgelopen vier jaar ontving School der Poëzie ondersteuning van Fonds 21, het VSBfonds en diverse andere private fondsen. Het gemiddelde aan jaarlijkse ondersteuning door private fondsen in de periode 2016-2020 is ook voor de komende jaren voorzien. Met het VSBfonds zijn mondelinge afspraken gemaakt over verdere ondersteuning van *Poëzie in Uitvoering*. Deze bijdrage zal op jaarbasis rond de € 100.000,- uitkomen. Voor de pijler *De Grote Poëzieprijs* een private bijdrage van € 40.000,- verwacht. Naast deze private bijdragen wordt jaarlijks een extra publieke bijdrage van €13.000,- voorzien, van diverse gemeentes in het land. Directe inkomsten en private bijdragen zullen naar verwachting rond de 45% aan eigen inkomsten genereren.

DE BRUILOFT

*Ik wil dansen op de bruiloft van mijn zus
Snelle en wilde muziek op de saz
Mijn zus in een witte jurk en ik in een zwart pak*

Word gelukkig

*Ik knip met mijn vingers
De jurk van mijn zus is mooi
Mijn zus is zo mooi als een prinses*

Word gelukkig

Yari, 2R2 Mundus College (Amsterdam)

³ Voor de periode 2021-2024 is dit het bedrag dat het Letterenfonds maximaal op jaarbasis beschikbaar kan stellen.